СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 250. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 27 жовтня 1933. VOL. XLI. No. 250. Jersey City, N. J., Friday, October 27, 1933. THREE CENTS.

УРЯД КУПУЄ ЗОЛОТО

ВАРТІСТЬ ДОЛЯРОВОГО ЗОЛОТА 66 ЦЕНТІВ.

ВАШИНГТОН. — Щоби підняти ціни на товари й контролювати вартість доляра, федеральний уряд почав купувати золото, добуте в Злучених Державах і їх посілостях. Золото куповано в середу по ціні 31 долярів і 36 центів за унцію.

Відповідно до цеї ціни вартість золота в долярі виносить 66 центів.

УРЯД ЗИЧИТЬ ГРОШІ НА КУКУРУЗУ.

ВАШИНГТОН. — Адміністрація Рільничої Відбудови заявила готовість позичити управляючим кукурузу фармерам по 50 центів на бушель кукурузи.

Цю заяву дала Адміністрація у відповідь на домагання фармерів з околиці кукурузи, які домагались урядової допомоги в їх скруті.

ДІЯЛЬНІСТЬ "НАЙРИ" ПОДІЛЕНА НА ЧОТИРИ ДИВІЗІЇ.

ВАШИНГТОН. — Генерал Джансон подав до публичного відома довго вижидану реорганізацію праці „Найри". Відповідно до цього пляну робота буде поділена на 4 дивізії, з котрих кожда буде стояти під осібним адміністратором.

Перша дивізія буде займатися добуваючими промислами, отже копальнями металів і вугля, а також автомобілями, мореплавбою та звязаними з тими промислами. Друга дивізія займеться будовою й машинерією, третя хемікаліями, шкірами й іншими фабричними промислами. Четверта дивізія обійме торговлю, особисту службу, ткацький і кравецький промисл.

СПОДІВАЮТЬСЯ УРЯДОВОГО ВМІШАННЯ В УГЛЕВИЙ СТРАЙК.

ВАШИНГТОН.—Федеральний уряд дав до зрозуміння сталевим підприємствам, що їх сварка з майнерами вугля триває задовго та що уряд готов вмішатися в справу й своєю акцією покінчити страйк майнерів.

На це президент підприємства „Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен" зателефонував до президента Рузвелта, що переговори з майнерами поступають успішно та що він має надію полагодити страйк без вмішування уряду.

У Краєвій Раді Праці зявилася делеґація ґазетярів і торговельних палат, щоби просити Раду покінчити непризнаний юнією страйк в околиці Скрентону й Вилкс Баре. Страйк веде бувший предсідник І. округа майнерської юнії, котрий нині вже не є членом юнії.

До столиці приїхали теж представники 4. округа майнерської юнії, щоби предложити урядови жалобу на Фрикову Компанію.

БОРОТЬБА ЗА НІМЕЦЬКЕ СВЯТО ПОКІНЧИЛАСЯ ЗАБОРОНОЮ.

НЮ ЙОРК.—Мейор міста О'Браєн відбув щось у роді судового доходження в справі німецького свята для відсвяткування 250-ліття німецької іміграції до Америки. Він кликав позовників, пізваних, заприсягав і переслухував свідків, видавав рішення. Розправа забрала повних три години.

Ще перед переслуханням німецькі організації запропонували мейорови компроміс: вони годилися предложити мейорови промову Шпанкнебеля та запевнити, що бесідник буде держатися тексту. Коли мейор на це не згодився, вони запропонували усунути Шпанкнебеля та дати д-ра Ігнаца Ґрібеля. Мейорови донесено, що д-р Ґрібель є неначе адютант Шпанкнебеля й мейор на це не згодився та почав переслухання.

Як першого свідка мейор хотів кликати Шпанкнебеля, але цей не зявився. Кажуть, що його відкликали до Німеччини. Тоді мейор покликав на свідка д-ра Попке, предсідника обєднання німецьких товариств. Цей, слабо володіючи англійською мовою, признався, що він мало знає Шпанкнебеля. Морис Ернест говорив опісля в імені Юнії Американських Горожанських Свобід за дозвіл на віче в імени засади свободи слова й зборів. Він теж не знав Шпанкнебеля, але казав, що йому цього не треба, бо тут мова про засаду, а не про особу. Далі виступив свідком Віктор Рідер, один з власників „Штатсцайтунґ", котрий дав широкий образ націстичних заходів захопити в свою контролю німецькі організації в Америці. Свідок називав ці засоби непарламентарними, хитрунськими й бандитськими. Д-р Шлезінґер говорив про те, як німецькі Жиди чулися примушеними виступити з німецьких організацій через напасти нацїс. Ґарі Вайнберґер, хоч Жид, теж заявився за дозвіл на віче, але адвокат Онтермаєр, жидівський провідник, який там виступав як дорадник міста, сказав, що на віче прибудуть німецькі ветерани, готові на розрухи.

Мейор повідомив опісля д-ра Попке, що він таки рішився свято заборонити тому, що „це свято може використати заграничні аґітатори на те, щоби перенести на американську землю дискусію за ті питання, які вже довели в Німеччині до незгоди, безпорядку й смерти".

СТВОРИЛИ КАНАДІЙСЬКУ НАЦІОНАЛІСТИЧНУ ПАРТІЮ.

У Вінніпеґу повстала націоналістична партія Канади, яка в самому місті має вже пару тисяч членів. Одним з головних завдань партії є створення центрального уряду для Канади. Провізоричним головою організації вибрано В. Ґвайтгейкера з Вінніпеґу. Ця нова канадійська партія не стоїть у ніяких звязках із східньо-канадійськими фашистівськими організаціями, однак її члени мають однострої: сіру сорочку, ясно-брунатні штани і брунатні черевики. Боротьба з комунізмом у Канаді є актуальним завданням організації.

ПРОТИКОМУНІСТИЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ В МОНТРЕАЛІ.

Монтреальські комуністи влаштували в одній льокальній салі віче. Та на самому початку віча ввійшли до салі багато осіб, які старалися розбити віче. Дійшло до кулачної боротьби. Люди вийшли з салі на вулицю і там боротьба далі продовжувалася. Щойно великому відділови поліції вдалося вдертись у середину терену боротьби і зліквідувати її. Поліція забрала комуністів на поліційні вози і в той спосіб охоронила їх перед розяреними демонстрантами.

СОВІТИ ДАЛІ НЕ ГОДЯТЬСЯ НА ВИСОТУ ПШЕНИЧНОЇ КВОТИ.

Кілька разів представники Америки, Канади, Арґентини й Австралії старалися притягну ти Совіти до пшеничного договору. Та спроби були безуспішні, бо совітські представники заявили, що їхній уряд може підписати договір щойно тоді, як мінімальна совітська пшенична експортова квота виноситиме 75 міліонів бушлів, що виносить майже двічі стільки, як совітська квота, означена квотовою комісією. Канада й Америка рішили держатись договору навіть на випадок, як би Совіти не підписали договору.

БЕЗРОБІТТЯ В КАНАДІ ЗМЕНШУЄТЬСЯ.

Домініяльне статистичне бюро в Оттаві обчислює, що від квітня до цеї пори 246,000 канадійських безробітних дістали роботу. В серпні 12 тисяч осіб дістали роботу й перестали брати державну допомогу.

ЗА НАПАД.

1. червня два замасковані опришки напали на залізничника Дудищина з Ходорова на дорозі до Добрівлян, затягли до ліса та тяжко побили. Суд у Бережанах засудив виновників того нападу, Йос. Яща та Мих. Турковського, на один рік тюрми кожного.

АРЕШТУВАННЯ.

Польська преса повідомляє, що оноді ніпю невідомі люди поздирали державні герби та портрети през. Мосціцького в поліційних станицях у Заліссю (пов. Жидачів), Волчатичах, Добрівлянах, Вербиці та Суґрові (пов. Бібрка), а позавішували афіші протидержавного змісту. Поліція придержала кількох підозрілих у повицих учинках. У згаданих місцевостях відбуваються арештування та ревізії під закидом кольпортажі летючок.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

ЖАХЛИВІ НАСЛІДКИ ЕКСПЛЬОЗІЇ В БОРИСЛАВІ.

У фірмі „Малопольска" в Бориславі експльодував паровий котел. Наслідки експльозії були жахливі. Гаряча пара попарила сильно інж. Ст. Паращака, урядовця Мих. Мощору та робітника Мих. Чайку. Усіх поранених перевезли до загального шпиталю в Дрогобичі, де Чайка після дводенних страшних мук помер.

КЛОПІТ З БОРОДОЮ.

В Перемишлі на стації в ресторані 2-гої кляси сидів якійсь гість з бородою, котрий був дуже подібний до злодія О. Дзєдзіца, що недавно тому втік був з перемиської тюрми. Одному поліційному розвідчикови видалося чомусь, що той пан це схарактеризований Дзєдзіц. Розвідчик обставив для обережности поліціянтами всі двері, а тоді приступив до пана з бородою і схопив його за бороду, думаючи, що вона приклеєна. Але якеж було його розчарування, коли переконався, що борода в цього пана правдива та що він був тільки двійняком Дзєдзіца.

РОЗСЛІДИ НАД СТАРОЮ КУЛЬТУРОЮ В АМЕРИЦІ.

Спеціяльна археольоґічна комісія мексиканського стейту Юкатан покінчила розсліди над руїнами Паленке, яке було колись столицею загинулої імперії індіянського племени Мая, а яке нині лежить серед недоступних лісів стейту Чіяпас. Дослідники кажуть, що святині Маїв не уступали щодо краси святиням Греції.

СЛУЖНИЦЯ ЧЛЕНОМ БАНДИТСЬКОЇ ШАЙКИ.

До фільварку В. Колодецького в Рудиськах на Виленщині вдерлися якісь опришки і, стероризувавши домашню прислугу та власників, забрали гроші й дорогоцінності. Як виявилося у слідстві, банда стояла у звязках зі служницею, яка нарочно наймалася там, щоб облекшити напад і крадіж у фільварку. Цілу шайку і служницю Лопатівну арештовано.

БАНДИТИЗМ У СНЯТИНЩИНІ.

До мешкання Данцевича в Колодні, пов. Снятин, добулися в ночі злодії і стероризувавши домівників, забрали незначну грошеву готівку. Напад повторився іншої ночі на канцелярію тартаку Френкля, де, стероризувавши сплячого управителя Меншля, забрали з каси 23 чеських корон, 40 данціґських ґульденів і трохи злотих. Відходячи, сказали: до побачення! Згодом дали про себе знати в Рудниках, де вломилися до Каси Стефчика і забрали 2,000 злотих.

СУМНИЙ ФІНАЛ ПАРУБОЦЬКИХ ЛЮБОЩІВ.

Дня 9. червня ц. р. вийшов Мирон Борик у Лапшині, пов. Бережани, на леваду накосити трави. В рові побачив неживу жінку, прикриту галуззям. Приглянувшись їй ближче, пізнав, що це Настя Лещук, удова з Лапшина. Поліція почала негайно розшуки, а село пішло обмова, що вбив її швець Микола Пилипчак, який був з нею в інтимних зносинах. Почувши про те від своєї мачухи, Параньки Пилипчак, Микола вибіг з хати та кинувся в Золоту Липу. Витягнув його за волосся Микола Белзецький з допомогою постерункового. Миколу арештували. Лікарська секція ствердила, що покійна була в останніх днях вагітности, та що її вдушено, а згодом кинено у воду. Пилипчак признався до вчинку, мовлячи: злякався сорому, що він, богатий та молодий парубок, матиме дитину з бідною й старшою від себе двічі (44-літньою) вдовою. Порадив йому так і намовив до цього Микола Чекота, 28-літній парубок з Лапшина, якому звірився зі свойого клопоту. Арештували й Чекоту. Дня 18. вересня станули оба перед лавою присяглих суддів при окружному суді в Бережанах. На підставі вердикту присяглих трибунал засудив Пилипчака на 12 років тюрми, а Чекоту звільнив від вини й кари.

ВАРТИ.

В цілім золочівськім повіті розпорядком адміністраційних властей заведено береження стирт і телеграфічних стовпів по всіх селах і місточках, що від 5 днів строго виконується.

В селах Дубівці, Криліс, Маріямпіль, Межигірці, ґалицького повіту, хтось понищив у ночі портрети по державних школах. У відповідь на те у всіх селах заряджено варту по 12 людей. У згаданих селах 2 вартівники сидять цілу ніч у школі; в селах (Межигірці, Дубівці, Криліс) відбулися ревізії й арештування.

ЗВА ВОВКІВ І ДИКІВ НА ВИЛЕНЩИНІ.

На цілій Виленщині появилися стада вовків і диків. У столпецькому повіті було кілька випадків, що вовки схоплювали худобу. Головно даються в знаки дики, які нищать масово картопляні поля. Селяни організують по ночах окремі варти, що вогнями та ріжними калаталами проганяють пажерливі тварини.

КРОВАВИЙ НАПАД НА ЛИСТАРЯ.

В Кракові листар приніс до хати Зіскіндів 10 зл. Як виплачував гроші, впали револьверові стріли. Від кулі згинув листар Пшебінда. Злочинець стріляв далі та поранив смертельно Зіскінда і їх дочку. Коли всі попадали, злочинець схопив листареву торбу та втік. Свідки зізнали, що у Зіскіндів винаймив кімнату якійсь чоловік і мав спровадитися в понеділок. Можливо, що це він виконав цей напад. Листар мав у торбі 18,000 зл. Гроші в цій дільниці мав носити листар Гартман і він дістав 50,000 зл., а що мав забагато праці, дали йому до помочі листаря Пшебінду й Гартман дав йому для доручення адресатам 18,000 зл.

РАДІЮТЬ, ЩО НЕ ЗАКАЛАМУЧЕНО „ПОЛЬСЬКО-СОВІТСЬКОГО ЗБРАТАННЯ"

ВАРШАВА (Польща). — Польська преса не подає тексту нот, якими обмінялися Совіти з Польщею в справі вбивства секретаря совітського посольства у Львові, доконаного молодим українським революціонером, Миколою Ремиком, студентом львівського університету і сином селянина.

Совітський уряд докоряв Польщі, що вона замало дбає про те, щоби не допускати до протисовітських виступів на Західній Україні, ні не конфіскує українських ґазет, які критикують Совіти.

Польський уряд відповів, що Совіти не можуть собі дати ради з українськими повстаннями і протисовітською пропаґандою на Радянській Україні й тому не можуть вимагати неможливостей від польського уряду.

По тих нотах, як подає преса, справу „львівського інциденту" вияснено й залишено дальшу кореспонденцію щодо цього. А тимсамим, як підносить польська преса, українським націоналістам не вдалося захитати „польсько-совітську" приязнь.

ПОТВЕРДЖУЄ ГОЛОД НА УКРАЇНІ.

ПАРИЖ (Франція). — Американський журналіст, Г. Лянґ, який вернувся з кількамісячного побуту в Совітах, стверджує в „Соціалістическім Вестнику" все те, що досі було писано в европейських ґазетах про страшний голод на Україні. Він подає, що був на Україні й бачив на власні очі страхіття голоду, який ще далі існує. Він описує страшний вигляд опухлих від голоду людей, і стверджує, що вимерли цілі села на Україні. Каже, що людоїдство є звичайним явищем, що люди втікають із сіл. Селян, з котрих влада не може здерти збіжа, висилають на заслання.

Лянґ оповідає, що він виїхав з Росії по жнивах, у жовтні, себто в часі, коли вже можна було говорити про поліпшення. Та він того поліпшення ніде не бачив. І твердить, що наступна зима і весна будуть ще страшніші ніж минулого року.

Лянґ був у Києві в той час, коли там була французька урядова місія, і він бачив, яку з того приводу влаштовано комедію. Ще до приїзду комісії змобілізовано все населення до чистки міста. Не вільно було жебракам показуватися на вулицях і заборонено було стояти „в хвостах" перед склепами. Кінні поліцаї їздили по вулицях у пишнім убранню і на гарних конях, а по хідниках парадувала гарно вбрана публика, себто змобілізовані совітські урядовці.

Лянґ каже далі, що як бувший французький міністер Еріо розповів потім у Парижі, що він не бачив ніякого голоду на Україні, то самі комуністи аж заходилися з реготу, читаючи його звіти.

Він теж згадує про те, що в Харкові столиці Радянської України, приходить дуже часто до робітничих заворушень і страйків.

ДІЙШЛИ ДО „АБСОЛЮТНОГО ЗЕРА".

ХАРКІВ (Радянська Україна). — В лябораторії Українського Фізично-Технічного Інатитуту осягнено рекорд щодо низької температури, бо дійшли до 271 ступня нижче зера Цельзія. Це вже так, як би осягнено „абсолютне зеро".

ЯПОНІЯ ПРО АМЕРИКАНСЬКО-СОВІТСЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ.

ТОКІО (Японія.) — Японські ґазети широко обговорюють ще далі справу визнання Совітів Америкою. Вони кажуть, що Америка нічого не осягне на Далекім Сході, навіть при піддержці Совітів. І тому не повинна дати себе втягнути в ніяку авантуру проти Японії.

ПРИСПІШЕНИЙ КОНФЛІКТ.

МОСКВА (Росія). — Кажуть, що визнання Совітів Америкою тільки приспішить совітсько-японський конфлікт. Японія навіть не схоче ждати до 1935 року, себто до нового договору про зброєння на морі, а використає теперішнє положення, коли вона пропорціяльно на морі є сильніша від інших держав.

В ПАРИЖІ РАХУЮТЬСЯ З ВІЙНОЮ.

ПАРИЖ (Франція). — Рахуються тут з тим, що в скорому часі вибухне війна на Далекім Сході. Думають, що до цього прийде під весну.

АРАБИ ПРОТИ ЖИДІВ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина). — Високий Комісар для Палестини не дав дозволу Арабам на демонстрації, які вони задумують влаштувати в Яфі на знак протесту проти кольонізації Палестини Жидами. Та Араби відповіли, що протестуватимуть і без дозволу.

СОЦІЯЛІСТИ ПРОТИ НАЦІВ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Соціялісти, які тепер при владі в Швеції й Данії, як теж у силі в Норвеґії, задумують створити один фронт проти територіяльної агресивности наців, яка звернена головно проти Данії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110. of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНА В КОМУНІСТИЧНИХ ШКОЛАХ

Стався малий припадок, який одначе багато говорить про совітський блахман, себто про те, що СССР є дійсно якимсь союзом якихсь републик, котрі, нібито злучилися добровільно з Росією, задержали свої границі й свою автономію. Випадок цей виясняє і те, чому так важко чужинецькі ґазети призвичаїти до цього, щоби вони писали „Радянська Україна" і чому кореспонденти з Москви так не пишуть. Бо всі вони, говорячи про Союз Соціялістичних Совітських Републик, пишуть звичайно коротко й правдиво: Росія. Мабуть виходячи з того самого заложення, що істнує Росія, а не СССР, і президент Рузвелт, висилаючи ноту до Калініна, говорив теж про Росію.

Та про те все не міг знати малий Володимир Матвич з Ню Гейвен, стейту Конетикот, бо його родичі, які походять з України, наговорили йому багато не тільки про красу України і про її минуле, але й про те, що Україна не є тесаме, що Росія. І ось тому закрасив він на мапі землі України такою самою барвою, що й інші землі СССР, щоби в той спосіб зазначити, що Україна політично входить у склад СССР і є з ним сфедерована, але всежтаки відмежував українські землі від російських земель.

І ось таку мапу післали шкільні діти 8-мої кляси „Тромен Стріт Скул" у Ню Гейвен шкільним дітям школи ч. 25 у Москві. Та в Москві шкільні діти так були здивовані, що знайшовся на світі такий ученик, що відмежував землі України від Росії, що те своє здивування аж передали кореспондентови „Ди Ню Йорк Геральд Трибюн", щоби він оголосив це в американській ґазеті, що нема ніякої України, та що мапа Росії, начеркнена американським школярем, неправильна, бо є тільки одна совітська неподільна Росія.

Молодий Володимир Матвич обурився, що йому закидують, що ні він ні американькі діти не знають про Україну і Росію. Він далі твердить, що Україна не є тесаме що Росія і що вона повинна бути відмежована від Росії, і нетерпеливо жде разом з американськими дітьми зі школи в Ню Гейвен відповіди російських дітей, а то тимбільше, що в тій клясі, яка відповіла, що знає тільки одну Росією, — вчиться теж 12-літній син Сталіна, ґенерального секретаря комуністичної партії й властивого совітського диктатора.

Отсей епізод характерезує якнайкраще, як розуміють у червоній Москві злуку України з Росією і як приказують про те вчити в російських школах. Як бачимо, осталося все по давньому, як за царів: одна Росія, один цар (тепер червоний) і одна віра (тепер комуністична).

НОВЕ НІМЕЦЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО В СПРАВАХ ХЛІБОРОБСЬКОГО СТАНУ

Над сподівання скоро й рішуче приступив національ-соціялістичний уряд до реалізації своїх програмових тез відносно селянсько-хліборобського стану. Квінтесенція тих тез міститься в славнозвісному вислові Гітлера: „Третя імперія буде або державою хліборобів, або вона впаде, як впали імперії Гогенштавфів і Гогенцолернів".

Поняття — **хлібороб** („бавер") в ідеольоґії нац. соціялізму спрецизоване коротко й ясно: Хлібороб — це той, хто в дідичнім звязку свого роду з землею обробляє свою рілю, а цю свою діяльність уважає своїм життевим завданням супроти свого роду й народу. Не хліборобом, а господарем — („ляндвірт") — є той, хто працею на рілі займається лише задля матеріяльного зиску.

Оці програмові заложення лягли в основу ґрандіозної й ґрунтовної **перебудови німецького хліборобського стану,** що її започаткував останніми часами німецький уряд, видаючи в тому напрямі цілу низку законів. Постанови цих законів ідуть у двох напрямках:

1) Скріплення матеріяльних підстав хліборобського стану.

2) Створення середняцьких — на німецькі умовини — **самовистарчальних і продуктивних селянських господарств** та забезпечення їх перед шкідливими впливами грошевої господарки.

Перше із цих двох завдань поставлене в цілій ширині на денний порядок законами з дня 13-го і з дня 15-го вересня ц. р. Перший з них — закон „про тимчасовий устрій стану живителів держави („Райхснерунґсштанд") та про розпорядки відносно реґуляції ринку й цін землеплодів" — дає міністрови хліборобства й виживлення („Райсернерунґсміністер") та корпораційно зорґанізованим обєднанням хліборобського стану дуже широкі, можна сказати, диктаторські права відносно опіки й завідування хліборобством, огородництвом, лісництвом, ловецтвом та рибальством, зокремаж відносно реґуляції продукції й збуту, цін і їх розтяжности, маючи на увазі, як каже закон — „вимоги державної господарки й загального добра". На основі того закону міністер виживлення має право переводити потрібні зміни чи реорґанізацію хліборобських товариств, кооператив і т. п.

Другий з наведених законів дає міністрови виживлення неменш широкі компетенції щодо визначування й реґуляції праці млинів на території цілої держави. Оба ці закони вказують, що уряд вступив на шлях **плянової господарки в хліборобстві.** Головним завданням такої господарки є без сумніву досягнення повної хліборобської самовистарчальности Німеччини. Хоч як ця країна переіндустріялізована — особливо по війні — то хліборобська самовистарчальність не є недосяжною мрією. Щодо збіжа, то вже обчислення сьогорічних жнив виказали, що Німеччина не потребуватиме аж до найближчих жнив ввести ані фунта збіжа зза границі (усього збіжа випродукувала Німеччина в цьому році кругло 25 міліонів тон). Тепер на черзі властиво вже лише досягнення самовистарчальности відносно інших продуктів сільського господарства.

Приготовляються ще закони відносно **орґанізації збуту худоби й набілу.**

Плянова господарка, не зважаючи на свої специфічні трудноці та небезпеки, є в нинішньому господарському положенні Німеччини найліпшим виходом із тяжкої ситуації, в яку попало німецьке селянство. Нема причин сумніватися, що ця нова господарська система буде переведена з німецькою методичністю й ґрунтовністю, отже й може числити на повний успіх. Плянову господарку заводить уряд не як тимчасовий ратунковий засіб, а як постійну господарську систему, що виходить з ідеольоґічних заложень нац.-соціялістичної партії. В хліборобських кругах акція уряду стрінулася з широкими симпатіями, хочби тому, що уряд ґарантує хліборобству тверді й рентовні ціли на його продукти. Щоправда, хлібороб тратить господарську незалежність, але вона завжди була лише ілюзорична, бо фактично хліборобство було залежне від спекуляційного капіталу. Тепер ця незалежність перейшла на державу, яка в цьому випадку є без сумніву ліпшим контрагентом.

Завершенням акції матеріяльного скріплення хліборобства буде **закон про віддовження,** який, як це недавно заявив міністер хліборобства Дарре, вже готовий, а не оголошує його уряд лише з огляду на деякі тимчасові перепони. Плян віддовження селянства, передбачений цим законом, зроблений на основі досвідів з пруським рентовим банком, який в половині минулого століття переводив звільнення селянства від т. зв., „реальних тягарів" (останків панщини). Тим способом згаданий банк відкуповував претенсії вірителів, платячи за них ґарантованими державою „рентовими грамотами", що мали високий курс на біржі — отже були рівновартні з готівкою. Претенсію до селянина змінював на довгореченцевий, низькопроцентовий кредит. Подібним способом хоче уряд покористуватися й тепер — очевидно в примінені до теперішних обставин. Тому, що ці обставини дуже скомпліковані — а задовження виносить кілька біліонів—уряд поступає дуже обережно.

Згадатиб вкінці недавно видані закони про **знижку податків ґрунтового й оборотового;** ці закони мають також на меті матеріяльне скріплення селянства.

(Конець буде).

ЯК ВШЕХПОЛЯК ВЕНДРИХОВСЬКИЙ ПРОВАДИТЬ СУДОВУ РОЗПРАВУ В СПРАВІ ОУН.

(Допис з краю).

Недавно тому відбувся перед трибуналом суду присяглих у Тернополі процес проти шістьох молодих Українців: 1) Богдана Мушки, 2) Миколи Сиротюка — обох з Микулинець, 3) Осипа Фуртака з Ладичина, пов. Тернопіль, 4) Осипа Шкамбари, 5) Олександра Гориня і 6) Михайла Винничка — всіх трох з Варваринець, повіт Теребовля, обвинувачених за приналежність до ОУН та за розкинення дня 1. травня 1932 р. летючок ОУН, а обв. Мушку і обв. Шкамбару ще й за перевезення повищих летючок. Всі обвинувачені свого часу були арештовані, сиділи по кілька тижнів у слідчій вязниці, а тепер відповідали з вільної стопи.

Розправу переводив молоденький віцепрезес окружного суду, д-р Вендриховський, вотували окружні судді Герман (Жид) і Ґостковський. Обвинувачував підпрокуратор Венцковський, боронили тернопільські адвокати, посли д-р Баран і д-р Ладика, та д-р Дзерович і д-р Брикович.

В пятницю, 22 вересня, на ранішній розправі переслухали трох обвинувачених, а на вечірній — двох дальших. Всі заперечили приналежність до ОУН, три перші заперечили розкинення летючок, а обв. Мушка признався тільки до того, що одержав летючки та передав їх обв. Шкамбарі. Обв. Шкамбара і Горинь на розправі признались до розкинення летючок у ночі з 1. на 2. травня м. р. (Великодні Свята) у Варваринцях.

Розправа велась у напруженій атмосфері, бо предсідник Вендриховський старався довести і вмовити в обвинувачених приналежність до УОН. і у веденні розправи не зумів бути обєктивним та нераз висказував свої завваги, що процесово недопускальне, бо це впливає на суддів присяглих.

На вечірній розправі при переслуханні обвинувачених Шкамбари і Гориня, котрих боронив пос. д-р Баран, предсідник, всупереч їх зізнанням, твердив, що летючки таки розкидували всі три разом (Горинь твердив, що розкидував сам, а тільки Шкамбара і Винничок в інших місцях разом) і кілька разів висказав свої завваги, що могли вплинути на присяглих суддів у некорисному для обвинувачених напрямі. З уваги на таке ведення розправи оборонець д-р Баран поставив внесок на вилучення предсідника Вендриховського по думці ст. 41 кодексу карної процедури, бо заходить сумнів щодо його безсторонности. Цей внесок викликав сильне поденервування у предсідника, котрий опісля подиктував до протоколу, що мотивування внеску д-ра Барана брехливе і є інсинуацією під його адресою, та на цьому перервав розправу до 9 год. рано другого дня.

Нова розправа розпочалася в суботу, 23 вересня, геть по 10 годині. Передтим під проводом президента окружного суду, Цеґлецького, при співучасти окружних суддів Германа і Ґостковського відбулося неявне засідання суду, котре відкинуло внесок оборонця д-ра Барана і цю постанову відчитав предсідник Вендриховський на початку розправи, приступаючи до дальшого переслухання обвинувачених. Тут зголосився до слова оборонець д-р Баран і заявив, що супроти витвореної атмосфери не з його вини і відкинення його внеску він змушений зложити оборону Шкамбари й Гориня і ту оборону складає. Коли д-р Баран почав ближче мотивувати свій поступок, предсідник відобрав йому голос. Тоді зголосився до слова д-р Брикович та в імени своїм і двох інших оборонців зсолідаризувався зі становищем д-ра Барана, добачуючи в поступку предсідника нарушення прав оборони. Те саме заявив і оборонець д-р Дзерович.

Трибунал пішов на нараду і по хвилині предсідник оголосив постанову, що розправу відкладає до чергової каденції в грудні ц. р., на оборонця д-ра Степана Барана накладає кошти ударемненої розправи, а на оборонця д-ра Бриковича накладає гривну 50 злотих. На салі велика сензація, бо подібні випадки трапляються дуже рідко.

Треба зазначити, що вилучення предс. Вендриховського з причини сторонничости не перше в Тернополі. Таке сталося в березні ц. р. з внеском д-ра Ладики. Він себе не вилучив і найвищий суд зніс з цієї причини присуд (справа Гавришкова і тов. за ОУН зі ст. 97 к. к.). Головний обвинувачений, засуджений тоді на 7 літ, вийшов тепер на волю.

Кошти, наложені на посла д-ра Барана, значні: мабуть кільканацятьсот злотих.

Обвинувачених прокуратор задержав після того на салі. Відбулося негайне засідання суду (Вендриховський та вотанти Мешковський і Тільп), котре на внесок прокуратора рішило арештувати всіх шістьох обвинувачених з причини можливости втечі й впливання на свідків. Усіх обвинувачених вязнична сторожа в асисті поліції відвела до вязниці.

—o—

Ось таке то діється в нашій славній „Малопольсце всходней". Але про це у нас в нашій краєвій пресі писати не вільно. І тому нехай бодай наші брати в Америці довідаються, що ми тут мусимо переживати.

А дотичне число Вашого часопису просимо вислати конче до польського міністерства справедливости у Варшаві.

Подоляк.

С. Кравчинський.

В ТЮРМІ НАРОДІВ

(Оповідання).

(2)

— Ти тим хочеш сказати, що готов пустити на мене жандармерію? — спитав Збойський.

— Я тобі кажу лиш те, що він фанатик і безхарактерна худоба. Будучи тобою, я виїхав би з Москви першим-ліпшим поїздом. Щоби збаламутити евентуальних цікавських, раджу розпочати мандрівку в котрунебудь сторону, лиш не в сторону Київа.

— Він не знає, хто я і звідки. Ми всі, тут звемося інакше і я нікому не сказав, звідки приїхав.

— Сапожніков дуже розпитував, хто ти і звідки. Се мене затрівожило, бо, глядячи в його очи тоді, коли він питав про того „мазепинця", я тебе в моїй уяві вже бачив у сибірських тундрах. Дуже добре складається. Ти сюди приїхав з саратівським пашпортом на імя Саратівця. Се над Волгою. Їдь до Саратова залізницею, потому униз Волгою. Очевидно пароходом. Дам тобі адресу мого приятеля і писульку до нього. Там посидиш, якийсь час, аж я звіщу тебе, чи тобі вже безпечно вертатися. Як ні, то придбаю для тебе документи на інше імя. З ними ти зможеш поза Київом жити і до університету записатися під чужим імям.

Ще сеї ночі Збойський відїхав з Москви. Поїхав на Саратів.

Другої днини жандармерія дістала анонімне письмо з докладним описом особи Збойського і з поясненням, що сей індівідіюм незвісного імени є членом виконуючого комітету терористичної орґанізації. „Народна Воля", і що з малою. на плечі закиненою торбиною приїхав, не знать звідки, до Москви. Обідав у ресторані Белова. Ночував мабуть в сусідній хаті.

Маючи такі інформації, жандармірія скоро вишпорила, що та небезпечна птиця відїхала шляхом на Саратів. До всіх стацій, які поїзд вже повинен був минути, зателеґрафовано, щоби вислідити, чи такий то всів на стації, по змозі спіймати його і приставити до Москви. Кромі того до стації, до котрої поїзд доїздив зателеґрафовано, щоби два жандарми всіли до поїзду і перетрусили його за таким то молодцем. Як знайдуть такого, щоби його придержали, по змозі вивідалися, що то за зілля.

На лавці одного переділу лежав сам один Збойський і смачно спав. До переділу увійшли два жандарми. Один сіпнув сплячого за стопу. Збойський розплющив очи. Стріча з жандармами була для Збойського річю буденною. Він до того вже звик був. Жандарми не конче прийшли по нього. Лежав далі супокійно, дивлячись на жандармів з вижиданням, що йому скажуть.

— Ви куди? — спитав жандарм.

— До Саратова — відповів пасажир.

— Звідки їдете?

— Просто з Козлова.

— Пашпорт є?

Не підводячися пасажир сягнув до кишені сурдута, виймив пашпорт і подав жандармови. Жандарм почав читати:

— Павло Никифорович Трубцов.

Оба жандарми зазирали до пашпорту і позирали на пасажира. Віддавши пашпорт відійшли. Пішли до другого купе радитися, що їм зробити. Пасажир був такий, як його описувала депеша московської жандармерії. Був також такий, як його описував пашпорт. Жандарми врадили придержати того Трубцова, заїхати з ним до Саратова, де зараз покажеться, який то пашпорт: автентичний, чи підроблений. Також, як би то справді був осібняк, на котрого полює московська поліція, то вони в Саратові відразу провідали би, хто і який він. З Саратова спитали би телеґрафічно Москву, що з ним зробити, евентуально відвезли би до Москви.

Змовившися так, оба жандарми пішли назад до переділу, де лежав той будьтоби саратівський Трубцов. Тепер він курив папіроску. Жандарми, вже будьтоби цілком не цікавлячись пасажиром, умістилися на противній лавці і позакурювали папіроски. Вони змовились були, що будуть черґуватися. Коли один ляже, щоби продріматися, то другий буде пильнувати, щоби підозрілий пасажир не втік.

Байдужість жандармів не здурила Збойського. Він вгадав, чому жандарми вернулися до його переділу. Не вгадав тільки того, чому він їм видався підозрілим. Став обмірковувати, яким би то способом видобутися зпід тої опіки.

— По них видко, що сплячі, — думав. — Як би вснули, то найліпше було би висісти на якійсь стації. Міркуючи далі, погадав:

— Як вони справді мною заопікувалися, то мабуть звістили телеґрафічно дальші стації, що їде така то небезпечна птиця.

До Саратова вже було недалеко, бо тільки остання сотня верств. По селах здовж залізничого шляху вогні давно погасли і безмежна рівнина побережа Волги обернулася в одно суцільне море мраки. В ній щезли поля, луги. Щезли ліси, чагарники. Щезли села. Лише цілком близько шляху видко було подібні до великих муравельників тут і там розсипані селянські хати, криті соломою. То житла бідних приволзьких селян. Подальше від тих хатин стояли, неначе більші хати, стирти панського збіжа.

Місяць ще не зійшов. Легкий нічний вітер, що дув від величезної ріки, ліниво гнав сірі хмари. Вони закрили небо, не пропускаючи на землю світла зір. Мрачив дрібосенький дощик.

Один жандарм, розтягнений на лавці, спав твердим сном. Другий, що сидів у куті, сперся плечима, витягнув ноги і силкувався не вснути. Всеж таки сонність перемогла його. Він час до часу клював носом і тоді схоплювався, строго позираючи на молодого пасажира. Отсе, що спав лише один жандарм, хоч другий не менше був сплячий, було для Збойського доказом, що він так добре, як арештований.

Збойський лежав далі з лицем накритим капелюхом і будьтоби твердо спав. Його груд підоймалася поволи і рівномірно. Проміж ломоти поїзду чути було його тихе, сонне дихання. Та коли би хто неожидано глянув під широкі криси його капелюха, то побачив би пару сивих очей, які своїм напруженим поглядом доказували, що молодому парубкови не в голові спати. Він передумував плян утечі; зухвалий, очайдушний плян. Удача пляну залежала від того, чи той другий жандарм, вєне, ще заки пробудиться перший. Зпід капелюха, насуненого на брови, студент не спускав з очей жандарма.

Жандарм хитався як довгий маятник на хвилю, заки стане. Знов троха не заклював носом свого товариша в голову. Стрепенувся, глянувши уважно на пасажира. Сей все ще лежав так, як його знайшли були жандарми, коли увійшли до переділу. Жандарм успокоївся. Вилупив баньки і впяливши їх в стіну, силкуючись не кліпати.

Минуло кілька мінут. Поїзд бистро мчався вперед. Мірно і точно в такт гримала машина. До такту, неначе жалісно, бреніли вікна. Дрібні, непереривні удари коліс, передавані мягкими пружиновими подушками, ділали як непоборний усипляючий середник на тяжкий, непривиклий до ніякої роботи мозок. Все частіше і частіше жандадрм мусів роздрухувати себе. Завмираючий від нетерплячки арештант рахував мінути, коли його сторож оконечно ляже і захропить.

Та той знов оживився. Погадав собі, що сон можна розігнати люлькою. Виймив капшук, напхав добре коротеньку деревляну люльку, носогрійку. Усадовившися ще вигідніше в куті, взяв люльку в зуби і чиркнув сірником. Арештант з розпуки заплющив очи. В душі він простогнав:

— Проклятий!

(Далі буде)

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

В. С., Филадельфія, Па. — Теоретично Ви маєте рацію. Але в практичнім житті важко застосувати Вашу пораду, головно тоді, коли маємо до діла з членами Поляками чи Москалями. Наш У. Н. Союз і наші відділи так дуже звязані з ідеєю, яку заступає наша організація, і так глибоко відчувають терпіння наших братів знад Дністра й Дніпра, що неможливо виелімінувати з мітинґів політичних справ. Вони виринуть хочби тоді, коли треба ухвалити жертву на боротьбу, інвалідів чи Рідну Школу.

У крамниці.

Власник крамниці (до помічника): Прошу собі затямити: купуючий все має рацію!

Помічник: А то гарно, ця пані казала, що ми ошуканці!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

МАЮТЬ ДОСИТЬ?

У кампанії за уряд мейора міста Ню Йорку почалася сварка за антисемітизм, коли одному з кандидатів закинули його противники, що він колись-там написав антисемітську статтю.

Обвинувачений кандидат витягнув наверх всі факти справи: свою першу статтю, напад на нього за неї одної жидівської ґазети і його відповідь. Подав факти й сказав: Читайте самі й осудіть.

І люди читали й судили. І антисемітизму вже йому не підшивають, а зате жидівські провідники в Ню Йорку апелюють до виборців, щоби не зважали на цей епізод у кампанії, а дивилися за справами, про які справді йде у виборчій кампанії.

Чи не догадуються жидівські провідники, що закид антисемітизму можна робити так часто, що він перестане бути закидом? Про щось подібного можна читати в читанках для дітей — в оповіданню про пастуха, що страшив людей криком про вовка так часто, що люди перестали на це звертати увагу й не бігли пастухови на ратунок, як вовк справді напав на вівці.

ЖИДІВСЬКО-НІМЕЦЬКА БОРОТЬБА В АМЕРИЦІ.

Німецькі орґанізації міста Ню Йорку збираються святкувати початки німецької кольонізації до Америки, що сягають 250 літ тому. Проти свята підняли аґітацію місцеві жидівські орґанізації, а жидівські ветерани зажадали від мейора міста О'Браєна заборони віча, бо, мовляв, на ньому гітлерівці будуть ширити націстичні думки.

Йдучи за цим домаганням Жидів, мейор міста, та крім того ще кандидат на новий вибір, заборонив віче, бо нібито на тому вічу можуть легко промовляти ненатуралізовані Німці гітлерівських переконань та ширити аґітацію за зневажливе відношення до Жидів.

Американські Німці обурені таким поставленням справи. Вони думають, що, як американські громадяни, мають право слухати хочби навіть гітлерівських аґентів.

Навіть між Жидами знайшлися люди, які сумніваються, чи жидівські ветерани впали на найкращий спосіб поборювання гітлеризму в Америці поліційними заборонами. Є між ними люди, які думають, що гітлерівцям треба дати виговоритись, а щойно потім відповісти на арґумент арґументом.

ЯКЕ ЇХАЛО, ТАКЕ ЗДИБАЛО.

Юнія Американських Горожанських Свобід виступила теж проти поступку мейора. Ця юнія досі звичайно боронила права зборів, свобідного слова, права стоваришення для всякого роду радикалів, Муринів і інших ґруп, яких безпардонно обмежують в Америці. Отже це тіло, якого не можна посудити за антисемітизм. А всетаки це тіло тепер чується обовязаним запротестувати проти домагання жидівських ветеранів заборонити німецьке свято.

Забороняти гітлерівські орґанізації в Америці, значить: іти в Америці слідами Гітлера, котрий забороняє в Німеччині всякі орґанізації, крім націстичних. Забороняти в Америці віча за гітлерівські промови це теж рівнозначне з наслідуванням Гітлера. Юнія думає, що гітлеризму в Америці не можна поборювати гітлерівськими методами.

На ці методи попали жидівські орґанізації. Очевидно, думали в цей спосіб прислужитися жидівству. Та чи прислужились?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИМ МИ ЖИЄМО.

Читаємо краєві наші часописи і порівнуємо їх з українськими ґазетами в Америці. В них менше-більше один дух. Але в краєвих ґазетах ви бачите, як наше громадянство відзивається на всі життєві питання і редакції мусять аж перепрошувати своїх дописувачів, чому не містять зараз їх статтей.

Треба признати, що й наші американські ґазети далеко не ті, що були до війни. І в них уже знайдете статті, дописи і голоси читачів, які вказують, що тут, на еміґрації, є люди, які вміють дивитися на цілість народнього життя.

Але одно може вас здивувати: чому українське громадянство в Америці так мало відзивається на ріжнородні проєкти, які виринають у нашій пресі? Чи причиною цього те, що ґазета не вміє підійти відповідно до рівня читачів, чи може читачі це не громадянство, а оттак собі одиниці, що жиють з дня на день і лише глядять за своєю особистою користю?

Коли взяти під увагу так звані „народні маси", то можна сказати, що вони беруть поважно важні народні справи і хочуть якоїсь праці. Деколи вони дадуться потягнути в невластивому напрямку, але вони все активні. Отже „маси" відповідно до своїх умовин та духових сил роблять те, чого від них вимагається.

Коли так, то треба взяти під увагу поведінку наших інтелектуальних сил. Минули вже часи, коли на американській Україні було кілька духовників і один чи два світські інтеліґенти. Яка сотня священиків з вищою, університетською освітою; кілька соток українських „професіоналістів", яких список ми читаємо в наших ґазетах; багато вироблених громадян у ріжних ділянках народнього життя — все те вже не належить до „маси", але це одиниці, які знають і розуміють всі наболілі питання національного життя. Багато між ними спосібних людей: є талановиті робітники пера; є й амбітні одиниці, що хочуть щось осягнути. Чомуж вони не лише не йдуть вперед в теперішньому часі, але навіть не відзиваються на вже порушенні питання?

Підніс проф. Микитяк справу створення пресового бюра —чи багато отсих освічених людей заінтересувалися тією справою? — Видало „Обєднання" заклик за допомогу вигибаючій Україні — поклик, що відбився відгомоном аж на сторінках головних орґанів краєвої преси, — чи ми маємо хоч які-такі признаки, що наші освічені одиниці перечитали його? Товчеться від місяців справа створення всеукраїнського національного проводу дорогою скликання Всеукраїнського Світового Конгресу, а чи хоч один голос з Америки на це відозвався?

Не про докір тут ходить, а про суть справи. Ходить про те, чим властиво жиє наша українська еміґрація й іміґрація? — Хлібом насущним? — „Не лише хлібом жиє чоловік, але й словом Божим!" — отже якимись вищими ідеалами. — „Хто вас хлібом накормить, той враз з хлібом піде до гною" — пригадує наш народний ґеній. І так воно справді є. Як хто дбає лише за буденні справи, а не дивиться, щоб усе наше життя опиралось на якихсь вищих, духових підставах, той у буденному житті перестає бути чоловіком, а сходить до рівня тварини. Як чоловік складається з душі і з тіла, то мусить жити духовим і фізичним життям.

Не моя річ говорити про душевні справи. Але про духові справи, звязані з істнуванням душі, всі ми обовязані журитися. Духовою справою є справа громадянська, народня, національна. Духовою справою є допомога вигибаючій Україні. Духовою справою є створення всеукраїнського проводу, щоб наш усім дати або пригадувати вищу ціль нашого життя. Духовою справою є відозватися до опінії Америки і дістати від неї допомогу для наших братів в Европі.

Коли в Японії землетрус знищить тисячі домів, то ми чомусь переконані, що є кому ними зайнятись і тому лише теоретично тією катастрофою інтересуємося. Але коли на Україні большевики свідомо винищуть цілу нашу націю, так, що аж чужі тією справою займаються, то яка причина нашої байдужности?

Думаєте, що є між нами досить інтелектуальних сил, що стоять при народньому проводі і тому вони мають тим занятися? — Ні, замало тих сил. Ті, що беруть життя серіозно, перепрацьовані і не можуть дати собі ради. Багато не мають фінансової допомоги, щоби як слід відозватися на почування серця. Але сотні наших людей з вищою освітою, що мають серед найгірших відносин забезпечений кусок хліба, не почуваються до обсвязку стати напереді акції хочби в своїй громаді, коли вже не в окрузі, або навіть і серед еміґрації.

— Коли така поведінка освічених людей, то який їх приклад для „меншого брата"? — Хіба спокуса. А яка відповідальність? — Нехай вони самі дадуть собі відповідь.

Оправдання, що в нас усе йде внутрішня боротьба, не є на місці. Якраз тоді, коли йде внутрішня боротьба, треба викликати якусь вищу справу, щоби відвернути увагу від малих справ. На ділі висока справа сама тепер прийшла, а крім того внутрішньої боротьби так якби не було. Отже навіть і фахові крутії не можуть мати викруту тепер.

„Що робити?" — спитаєте. — Нічого надзвичайного, тільки те, що тепер уже намічене в ґазетах. Як появиться який заклик, відозватись на нього, По тім пізнати працездатність і духове наставлення людей, громади, еміґрації. Як скінчиться одна робота, братися до другої. Як так розрухаємо самі себе, то підемо з зазивом до чужих.

Зачали ми протестаційну акцію. Підуть віча, походи, маніфестації. Але рівночасно треба думати про грошеву акцію. Самі даймо, що можемо. На цілу поміч Україні ми заслабі. Але ми не заслабі просити, жадати і взивати цілу Америку за допомогу. Маємо приклад у минулому.

Їздив Авраменко, їздив Кошиць по ріжних громадах. Бували на тих виставах свої й чужі. Преса писала похвали під небеса.

Тепер єдина й найстрашніша хвиля, яка повинна спонукати наших артистів і інших свідомих громадян поставити якусь трупу, величну й сильну, яка з посвяти поїде по американських містах з піснею, але жалібною; з аґітацією, але розпучливою; з промовами, але з такими, щоб рушили совість американського громадянства; з летючками чи брошурами, але писаними кровю отих вигибаючих і вигиблих міліонів людей на Україні. — Як те ми зробимо, то побачимо успіхи. А не буде успіхів, то ми знаємо, що ми зробили все, що було в наших силах, щоб ратувати націю.

І історія нас колись оправдає, бо ми йшли з духом і потребами часу. І лише про те, а не про що іншого йде.

Семен Демидчук,
Ню Йорк, Н. Й.

Забагато слів.

Мійорко Лінкс прийшов із жінкою до лікаря-ортопедиста. Жінка нездужає на скривлення хребта. Жінка роздягається, а чоловік каже:

— Ройзо, будь така добра, стань просто, щоби пан доктор бачив, яка ти крива.

ВІДОЗВА
ДО БРАТІВ ЛЕМКІВ В АМЕРИЦІ.

Як поглянути з гір Карпат на наші землі, то серце радується, оглядаючи їх красоту. Але й розривається те серце з болю, як поглянути з них на нашу Лемківщину, бідну, опущену й незорганізовану.

Спитаєте: чому так? Бо наш нарід на Лемківщині не є просвічений.

Оту причину зрозуміли господарі Святкови Великої і сказали собі, що так далі бути не може. І побудували свій дім і заснували в нім у 1927 р. промислову кооперативу **„Лемко"**.

В 1930 р. вороги підложили під кооперативу вогонь, бо думали, що як згорить кооператива, то з нею згорить і той дух, що її збудував. Та згоріли стіни і згорів товар, але не згорів дух, а навпаки, ще більше розгорівся. Бо на місце спаленого, деревляного, побудували члени своїм мозольним трудом і жертвами **мурований кооперативний дім.** Це побудували неначе кооперативну **твердиню Лемківщини.**

Та на тім ми праці не скінчили. Ми рішили перенести наш дух на інші наші лемківські села й заохотити наших Лемків до організації своїх сил.

Ми побудували ще одну кооперативу **„Віра"**, для дрібного кредиту, і вона теж розвивається дуже гарно.

Та нам треба тепер взятися ще й до культурно-освітної праці.

Все те получене з величезними коштами, особливо будова Народного Дому. А тут величезна скрута. Ніякої помочі від нікого надіятися не можемо крім тої одної, яка може виходити від нас самих. І отсе приневолює нас звернутися до наших Братів Лемків в Америці як наших рідних, щоби допомогли нам у нашій праці, щоби стали разом з нами тими каменярами, що пробють вікно темноти і впустять на Лемківщину проміння сонця, освіти, науки і волі.

Просимо нашого Брата, громадянина Дмитра Капітулу, щоби занявся зорганізуванням допомогової акції Лемківщині, а за жертви вже Вам усім згори дякуємо.

Святкова Вел. дня 2-го жовтня 1933. Підписали за Комітет будови Народного Дому 9 господарів, кооперативи **„Лемко"** і **„Віра"** і **о. Д. Ступак** за уряд парохіяльний.

Браття і Сестри з Святкови Великої, Святкови Малої і Свержови Жуської! Прочитайте ту просьбу і подайте нашим братам помічну руку. Зложіть жертви і присилайте на мої руки, щоби ми знали, скільки ми зложили, а я вишлю на руки Комітету.

Дмитро Капітула,

102 W. Blaine St., McAdoo, Pa.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

WORLD APPEAL IS PLANNED FOR STARVING IN RUSSIA.

Wireless to The New York Times.

VIENNA, Oct. 18.—A committee representing four churches and nine nationalitties sat in the Archbishop's Palace here yesterday and decided to broadcast throughout the world the appeal for Russian famine victims which was recently issued by Cardinal Innitzer of Vienna.

It mas resolved to establish an international committee to undertake organization of the relief work. The appeal will stress that, while millions in the Caucasus and Ukraine are starving, the world has a vast surplus of grain.

Represented at the meeting were the Orthodox, Greek Catholic, Evangelical and Jewish religions and German, Ukrainian, Russian, Greek, Serbian, Polish, Armenian, Hungarian and Czechoslovak nations.

(New York Times, Thursday, October 19, 1933).

UKRAINIAN RALLY TODAY.

The Ukrainian Institute of Philadelphia will hold a rally for the Ukrainian youth and parents of the city at 4 P.M. today in Ukrainian Hall, 23rd and Brown sts.

The rally is intended to bring closer the older and younger generation of Ukrainians and promote a better understanding and friendlier relationship between the Ukrainians and Americans of Philadelphia.

Mrs. Horace M. Jones, D. A. R. State chairman of the patriotic education, will be honor guest and speaker Dr. L. Cehelsky, former Ukrainian minister; John Mitz, editor of the Ukrainian-American Review; Alexander Yaremko, E. Kulchytsky and Miss Stef. Moskaluk, chairman of music of the Ukrainian institute, also will speak, Mrs. Valentine Kachmarsky, founder and director of the Ukrainian Institute, will preside.

(Philadelphia Public Ledger, October 8, 1933).

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУВКА

(За краевою українською пресою).

(4)

Зізнання підсудного Олександра Бунія.

Після перерви вводять на салю першого підсудного, Олександра Бунія. На питання предсідника відповідає, що до вини не почувається, а до вчинку признається. Оповідає, що в Трускавці перебував у вуйка і тут належав до „Пласту". По розвязанні „Пласту", де запізнався з пок. Василем Біласом та підс. М. Мотикою, за їхньою намовою вступив з кінцем 1930 р. або на весну 1931 р. до ОУН. Після зложення присяги на револьвер на вірність Україні, не брав участи у сходинах своєї пятки, бо від літа 1931 р. був дверником у пансіоні СС. Служебниць у Трускавці. На питання вияснює, що до пятки ОУН в Трускавці належали: пок. Василь Білас, Володимир Білас, пок. Данилишин, підс. М. Мотика та він сам. В літі 1931 р., по приїзді пок. Т. Голувка до пансіону, М. Мотика, зустрінувшись із підсудним на дорозі, спитав його, які літники мешкають у пансіосні. Підсудний похвалився, що мешкають кращі літники, а між ними посол Т. Голувко. Підсудний не знав, чи то був посол польський чи український і додав: „може би з ним (Голувком) щось зробити". На питання предсідника вияснює, що не пригадує собі, чи теж не сказав слів: „треба би щось йому зробити". По трох тижнях зустрінувся з підсудним пок. Василь Білас і теж поспитав, чи в пансіоні мешкає Т. Голувко та де точно займає кімнату. Підсудний відповів, що мешкає на першому поверсі та що вже незадовго відїде. Пок. В. Білас, зустрінувши вдруге підсудного передполуднем в дні вбивства пок. Голувка, себто 29. серпня 1931 р. біля кооперативи „Здоровля", спитав підсудного знову, як в дійсности називаєтья посол Голувко і на якім поверсі мешкає. Підс. Буній відповів, що на І-шім поверсі під ч. 2, тоді пок. В. Білас заявив, що він дістав від організації ОУН приказ вбити пос. Т. Голувка. Станеться це в год. 8. вечером і підсуд. Буній має ждати на нього. На питання предсідника підс. Буній каже, що командантом уважав пок. В. Біласа та підс. М. Мотику. Заявляє, що, розмовляючи з В. Біласом про Голувка, не думав, щоби йому щось злого мали зробити. Але довідавшись про приказ від організації ОУН вбити посла Голувка, рішив цьому перешкодити.

Хто вбив пок. посла Голувка?!

Критичного дня, 29. серпня 1931 р., біля год. 8 веч. дістав доручення від наставниці пансіону віднести до поблизької віллі „Сарюс" печиво. Вийшовши з печивом з пансіону, зустрінув під брамою пансіону пок. В. Біласа, а оподалік 10 до 12 кроків під смереками його товариша, загорненого у плащ. На питання Біласа, чи є пос. Т. Голуко в помешканні пансіону, підс. відповів, що нема, хоч носив йому цього вечора вечеру, а опісля компот і бачив пос. Голувка вже в ліжку. Вертаючися по 10—15 хвилинах з віллі „Сарюс", зустрінув ще раз пок. В. Біласа, а оподалік вищого від нього товариша під смереками паркану пансіону СС. Служебниць і тоді на питання В. Біласа, чи пос. Т. Голувко є в своїм мешканні, відповів, що є, тому, що в помешканні пок Т. Голувка видно було світло від подвіря. На приказ В. Біласа підс. Буній пішов до кухні і тут засів до вечері. За 10—15 хвилин залунали стріли, а до кухні вбігла служниця Павяк і заявила, що пос. Голувко вбитий. Підсудний негайно вибіг на коридор і на доручення літників побіг по лікаря. Втікаючих убийників не бачив. По повороті з лікарем лише хвилину залишився в помешканні пок. Голувка, а опісля спинював людей на коридорі, які бігли до кімнати пос. Голувка. Лікар ствердив смерть пок. Т. Голувка. За 3 год. після вбивства арештовано підсудного, а на другий день теж пок. В. Біласа. І тоді цей, лежачи на ліжку в громадськім арешті, оповів у подробицях про вбивство пок. Голувка. Саме по відході підс. Бунія до кухні пок. В. Білас з товаришем тихенько по сходах підійшли до кімнати, де мешкав пок. Голувко, нікого не зустрічаючи на сходах, а тут, застукавши, ввійшли до помешкання. Перший увійшов В. Білас, а за ним його товариш, замкнули двері, дали яких 6 стрілів до пок. Голувка, що лежав у ліжку, і негайно втекли. Підс. Буній заявляє, що не пізнав у товариші В. Біласа пок. Д. Данилишина.

Справники вбиства, давши декілька стрілів до посла Т. Голувка, який скривився з болю, вибігли з кімнати і збігли сходами на вулицю. Вбивники втікали вул. Стебницькою, а при її кінці розділились і побігли полями до дому. В. Білас мешкав біля залізничої стації, а його товариш — мабуть пок. Дмитро Данилишин, чого напевно не знає, побіг полем „Накінець" теж до хати своїх батьків. На питання предсідника заявляє, що першим убивником пок. посла Т. Голувка був Василь Білас, а другим мабуть Дмитро Данилишин. До такого висновку прийшов підс. Буній по розмовах з пок. В. Біласом підчас його першого арештування негайно по вбивстві та по розмовах уже по виході підс. Бунія з арешту. В годину по вбивстві пок. В. Білас прийшов до кооперативи „Здоровля" та звідтіля стежив, що діється в кімнаті пок. Т. Голувка.

(Далі буде).

Фільософія.

— Без грошей не дасться нічого зробити.

— О, чому ні! Довги!

Німецький учений Момзен вертався раз задуманий додому після викладів в університеті. Дівчинка, біля якої перейшов вулицею, поздоровила його несподівано.

— Диви, диви, — сказав Момзен — яка люба дівчинка! А як ти називаєшся?

— Еріка Момзен, дідусю, — відповіла здивована дитина.